

มติชน

วันจันทร์ที่ 13 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2549 ปีที่ 29 ฉบับที่ 10474 ราคา 10 บาท

孔子的思想和部分主张

Kǒng Zǐ de sīxiǎng hé bùfēn zhǔzhāng

ปรัชญาและแนวคิดบางส่วนของขงจื๊อ (3)



ผู้ อ่านหนังสือพิมพ์มติชนได้โทรศัพท์ไปที่ ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมจีนสิรินธร ว่า สนใจอยากรู้ปรัชญา และแนวคิดของ ขงจื๊อมากขึ้น ขอให้คอลัมน์นี้นำปรัชญา และ แนวคิดของยอดนักปราชญ์จีนท่านนี้ มาตีพิมพ์ เพิ่มอีกสักครั้งสองครั้งในสัปดาห์นี้ และสัปดาห์ ถัดไป จึงเป็น รายการตามคำขอ และขอบคุณ เป็นอย่างยิ่งที่ท่านผู้อ่านให้ความสนใจคอลัมน์นี้

ในช่วงเดือนที่ผ่านมา เรามักได้ยินว่า คนนั้น วิ่งไปหาคนนั้น คนนี้วิ่งไปหาคนนั้น เพราะประสงค์ จะได้ตำแหน่งนั้นตำแหน่งนี้ เนื่องจากมีการปรับ เปลี่ยนการบริหาร มีการแต่งตั้งกรรมการชุด ต่างๆ เรื่องวิ่งกันให้ควักนี้ มิใช่จะมีแต่ในสมัย บัดจุบัน แท้จริงมีมานานนับพันปี และมีทั่วไปทั่ว ประเทศทุกที่ ดังจะเห็นได้จากคำสอนของขงจื๊อ ที่บรรดาลูกศิษย์บันทึกไว้ในหนังสือ «論語» / «論語» Lún Yǔ หลุน ยฺหวี่ ซึ่งมีข้อความที่ เป็นการเตือนสติคนประเภทนี้ว่า

不患无位，患所以立。
Bù huàn wú wèi, huàn suǒ yǐ lì.

ปู่ ฮว่าน หวู เว่ย, ฮว่าน ลัว อี้ ลี
อย่ากังวลว่าจะไม่มีตำแหน่งแต่งตั้งกังวลว่าจะ ไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถในงานที่ท่า

คนเราทุกคนย่อมเคยพลาด หรือเคยทำผิด บ้าง คิดว่าคงไม่มีใครเลยที่ไม่เคยผิด หรือพลาด ดังคำภาษิตที่ว่า "สี่เท้ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้ พลาด" บางครั้งเราก็ผิดโดยไม่ตั้งใจหนาหรือโดยรู้ เท้าไม่ถึงการณ์ แต่เมื่อรู้ว่าผิดไปแล้ว หรือพลาด ไปแล้ว ต้องรีบแก้ไข ซึ่งย่อมจะได้รับการอภัย ของจื๊อกล่าวไว้ว่า



过而不改，是谓过矣。
過而不改，是謂過矣。
Guò ér bù gǎi, shì wèi guò yǐ.
กั๋ว เออร์ บู้ กาย, ฉื่อ เว่ย กั๋ว อี้
ผิดแล้วไม่แก้ไข นับว่าได้ทำผิดแท้จริง

เมื่อทำสิ่งใดผิด นอกจากต้องแก้ไข และจดจำ เป็นบทเรียน เพื่อจะได้ไม่ทำผิดอีกแล้ว ต้องไม่โยน ความผิดให้ผู้อื่นควรต้องตำหนิตัวเราเอง และถ้าเรา ทำดีที่สุดแล้ว ก็ยังมีผู้ไม่เข้าใจ หรือเข้าใจเราผิด ก็ อย่าไปถือโกรธ ดังคำที่ขงจื๊อสอนลูกศิษย์ว่า

君子求诸己，小人求诸人。
君子求諸己，小人求諸人。

Jūnzǐ qiú zhū jǐ, xiǎorén qiú zhū rén.
จวินจื่อ ฉิว จู จี้, เสี่ยวเหริน ฉิว จู เหริน
ผู้มีความเป็นสุภาพบุรุษย่อมตำหนิตนเอง คน ตำหนามตำหนิผู้อื่น

人不知而不愠，不亦君子乎？
人不知而不愠，不亦君子乎？

Rén bù zhī ér bù yùn, bù yì jūnzǐ hū?
เหริน บู้ จื่อ เออร์ บู้ ยฺวิน, บู้ อี้ จวินจื่อ ฮู



ไม่โกรธเมื่อมีผู้ไม่เข้าใจเราถามใช้สุภาพชน

คำ jūnzǐ และคำ xiǎorén เป็นคำที่แปล ก่อนข้างยากในบริบทภาษาไทย jūnzǐ มีความ หมายถึงผู้ที่มีคุณธรรม มีความเป็นผู้ดี มีความ เป็นสุภาพบุรุษ ขณะที่ xiǎorén เป็นผู้ที่มิ คุณสมบัติตรงข้ามกับ jūnzǐ คือเป็นผู้ที่ไม่มีความ ธรรม ไม่มีความเป็นผู้ดี ไม่มีความเป็นสุภาพบุรุษ ภาษาอังกฤษมักแปลคำ jūnzǐ และ xiǎorén ว่า gentleman และ pettyman สำหรับในภาษาไทย บางครั้งก็แปลว่าสุภาพบุรุษผู้เป็นสุภาพบุรุษสุ ภาพชน เช่น

君子喻于义，小人喻于利。
Jūnzǐ yù yú yì, xiǎorén yù yú lì.

จวินจื่อ ยฺวี ยฺวี อี้, เสี่ยวเหริน ยฺวี ยฺวี ลี
สุภาพชนเข้าใจในคุณธรรม คนตำหนามเข้าใจ ในแต่ผลประโยชน์

ศูนย์ภาษา
และวัฒนธรรมจีนสิรินธร
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง